

آسیب‌شناسی چاپ، تجدید چاپ و نشر و توزیع کتاب (۱۳)

رصد شمارگان با شماره

نوشتن و برای بیش از ده نفر از صاحب نظران فرستادم؛ اغلب اهمیت این موضوع را یادآور شدند، نگرارش این یادداشت را ضروری دانستند و اظهار امیدواری کردند که با مشورت دیگر صاحب نظران، راهی برای احقاق حقوق مؤلفان و پدیدآورندگان فراهم شود.

پیشنهاد ایشان این بود که در صفحه حقوقی کتاب، برای هر کتاب یک شماره (دستی پیاپی) درج شود. از راه این شماره می‌توان از تکراری بودن یا نبودن هر نسخه از کتاب، و نیز تعداد انتشار و فروش آن باخبر شد. مؤلف هم می‌تواند با پی‌گیری از ناشر یا کتاب‌فروش، از میزان فروش اثر مطلع شود. در این طرح مهم نیست که ناشر هر کتاب را در چه شمارگانی منتشر می‌کند و ضرورتی ندارد که شمارگان را به اطلاع مؤلف برساند؛ مهم تعداد کتابی است که از دفتر یا انبار او خارج شده و با این روش می‌توان شمار کتاب‌های فروخته‌شده را دریافت. اگر مثلاً دو نفر شماره ۱۸ را داشته باشند، معلوم می‌شود که چه اتفاقی افتاده است. تکلیف کتاب‌های زیراکسی یا قاچاق هم روشن می‌شود.

به هر روی می‌توان امیدوار بود که با اینگونه سازوکارها، گامی برای حفظ حقوق مؤلفان و پدیدآورندگان برداشته شود و راه سوء استفاده‌های احتمالی سد گردد.

در یادداشت پیشین به دو سه آسیب جدی در حوزه نشر و پخش کتاب اشاره کردیم، به امید آنکه روزی صاحب همتی پیدا شود و برای اصلاح قانون حمایت از پدیدآورندگان گامی نو بردارد. فعلاً ما به سیاق آیات کریمه ﴿انما علیک البلاغ﴾ (نیست بر تو مگر ابلاغ) و ﴿وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (تذکره، که تذکر مؤمنان را سودبخش است)، رجای واثق داریم که گوش شنوایی پیدا شود.

یاد کردیم از یکی - دو استاد که می‌گفتند گاهی به فلان ناشر سر می‌زنیم و سراغی از مانده کتابمان می‌گیریم؛ داغ او تازه می‌شود، آه سردی می‌کشد، سفره دلش را باز می‌کند و می‌گوید: ای آقا! اوضاع نشر خراب است، کسی دیگر کتاب نمی‌خرد، در حال ورشکست شدن هستیم و... آن استاد می‌گفت: کتاب من درسی است، دانشجویان مرتب آن را تهیه می‌کنند؛ گاهی جلد کتاب را که نگاه می‌کنم، گمان می‌برم نویر است و از آب گذشته، انگار تازه از چاپخانه درآمده است! خلاصه می‌گفت که دیگر رغبتی ندارد به آن ناشر محترم سری بزنند و سراغی از کتابش بگیرد.

روزی این بحث در دفتر حقیر داغ شد و هرکس نظری داد. از قضا دکتر جلال خالقی مطلق (مصحح کوشا و برجسته شاهنامه) هم حضور داشتند و نظر جالبی بیان کردند. این یادداشت را